

Benedek Elek:
A MOHOS TULKAI *

Sűrű erdő borította a Mohos hegyet Gömörben. Hanem egyszer arra vetődött egy szegény ember, akinek egy fejsze volt minden gazdasága s addig vágta, irtotta az erdőt, mígnem a Mohos hegy megkopaszodott. Csak itt-ott hagyott egy-egy fát, bokrot, hogy ha kifárad a munkában, legyen, aminek az árnyékában megpihenjen. A vidékbeli emberek csóválták a fejüket: ugyan mit akarhat az a szegény ember?

Az pedig nem szólt, csak mosolygott magában s felszántott egy darab helyet, bevettette piros szemű búzával s esztendőre olyan szép vetése volt, hogy csudájára jártak.

– Lám, lám, ki hitte volna – mondogatták az emberek.

A szegény ember minden esztendővel nagyobb-nagyobb darabot szántott föl, s egyszerre csak nem volt szántatlan hely a Mohos tetején, oldalán. Közben a szegény ember megházasodott, s Isten megáldotta sok gyermekkel. De a szegény ember nem búsult azon, hogy mit adjon gyermekeinek: az asztalfiából a kenyér soha ki nem fogyott. Ahogy szaporodtak a gyermekek, úgy szaporodott a gazdagsága.

Számát sem tudta ökrének, lovának, juhának.

És nőttek, nevelkedtek sorba legények, leányok: azok megházasodtak, ezek férjhez mentek, de egy sem hagyta el az apai házat. Ahányan voltak, mind egy kézre dolgoztak s így sokkal többre mentek.

– Lássátok – mondotta az öreg –, ha én behunyom a szememet, akkor is maradtok együtt, a birtokot el ne osszátok. Sokan vagytok, egyre kicsi esnék, de ha együtt maradtok, egymást támogatjátok, soha ki nem fogy a kenyér az asztalfiából.

Nem is merték emlegetni az osztozkodást az öreg életében, de amint a szemét behunytta, ez is, az is mondogatni kezdte; mégis csak jobb lesz, ha megosztozunk. Kiki magának, mint a lúd...

Na, abban mind meg is egyeztek, hogy osszák el a birtokot. A földet, a pénzt, a lábas jószágot, s mindent. De mintha Isten sem akarta volna, hogy megosztozkodjanak, százszor is elakadt a mérő lánc, amint húzták keresztül-kasul a szántóföldeken. S amikor nagy ügyel-bajjal megcsinálták az osztályt, egy sem volt azzal elégedett. Az egyik többet kapott, de rosszabbat. A másik jobbat, de kevesebbet, de volt olyan is, aki a miatt békétlenkedett, hogy kevesebbet kapott s rosszabbat is.

Aztán a lábas jószágokra került a sor. De még csak itt gyűlt meg a bajuk igazán! Mert ment, ahogy ment az osztály mindaddig, amíg egyforma számmal jutott valamennyire ökör, ló, tehén, tulok, juh, de megmaradt hat pár tulok, a legszebb, s mert tizenketten voltak osztozó testvérek, egyre csak egy jutott, párja nélkül. Az ám, de mind párosával szerette volna!

No, mit csináljanak, hogy tegyenek igazságot?

Azt határozták, hogy kieresztik a pajtából a hat pár tulkot, hadd menjenek s amelyiknek a földjén megállapodnak, legyen azé.

Kieresztik a tulkokat s ím, azok neki rugaszkodnak a hegynek éktelen böggéssel s egy szempillantásra úgy eltűnnek a hegy tetején, hogy csak csengőjük szava hallatszott, az is alig. Hej, vajon hol állapodtak meg!

Mind abban reménykedett, hogy az övén.

Nosza, szaladtak ki a tetőre, hadd lássák a tulkokat. Az ám, nem látták sehol. Mennek erre, mennek arra, keresik mindenfelé s hát egyszerre csak megállanak mind, mintha földbe gyökerezett volna lábuk. Ott, ahol legkeményebb volt a föld, íme, most süppedős semlyék¹, halál fia, aki rálép. És kihallik a földnek gyomrából a tulkok szomorú bőgése...

– Ó, drága szép tulkaim! – kiáltottak fel a testvérek egyszerre s sírva borultak egymás nyakába.

– Istennek uja ez – mondta a legöregebb testvér. – Nem hallgattunk az édesapánk szavára, ímé, az Isten megmutatta, hogy mit tegyünk.

Visszamentek mind az apai házba s többet egy sem gondolt az osztályra; és együtt éltek, együtt dolgoztak.

Hanem a süppedős semlyék megmaradt a Mohos tetején s éjjelenként mintha kihallanék a tulkok bőgése.

– Halljátok – mondják ilyenkor a környékbeli népek –, bőgnek a Mohos tulkai. Bizonyosan osztozkodnak valahol...

(1900 / 35. sz.)

¹ ingovány

* A Benedek Elek által *Az Én Ujságom*-ban közölt szöveg csekély mértékben eltér A Magyar Mese-és Mondavilágban olvasható eredeti változattól.

A mondát Tompa Mihály is feldogozta, *Mohos* című verses regéjében:

<http://www.neumann-haz.hu/scripts/SGML/BHISGMLtr?tompa/tompa00492.sgml>